

OPINIE SEPARATĂ,

expusă în temeiul articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13 decembrie 1994 și al articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502 din 16 iunie 1995

1. Prin Decizia nr. 100 din 10 august 2023 au fost declarate inadmisibile sesizările pentru controlul constituționalității articolului 21 alin. (8) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, depuse de dnii Vlad Batrîncea și Adrian Albu, deputați în Parlamentul Republicii Moldova (sesizarea nr. 123/2023), de dnii avocați Nicolae Posturusu, Petru Balan și Ion Vizdoga, în interesele dlui Igor Dodon, parte în dosarul nr. 1r-arest-3/2023, pendinte la Curtea Supremă de Justiție (sesizarea nr. 159g/2023), precum și de dna Neonila Casian, reclamantă în dosarul nr. 2ra-1654/2022, pendinte la Curtea Supremă de Justiție (sesizarea nr. 169g/2023).

2. Potrivit autorilor sesizărilor, prevederile legale contestate contravin articolelor 20 (*accesul liber la justiție*), 115 (*instanțele judecătorești*) și 116 (*statutul judecătorilor*) din Constituție, pentru că eludează formatul și ierarhia instanțelor naționale. Prevederile contestate creează un climat favorabil pentru judecătorii detașați, scutindu-i de procedura de evaluare. Ei susțin că deciziile privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să se bazeze pe criterii obiective prestabilite în lege. Asemenea decizii trebuie să se bazeze pe merit, având în vedere calificările, abilitățile și capacitatea necesară pentru a aplica legea. Autorii sesizărilor afirmă că o Curte Supremă de Justiție compusă temporar din magistrați din cadrul Curții de Apel Chișinău, al Judecătoriei Bălți, al Judecătoriei Chișinău și al Judecătoriei Criuleni nu este o instanță de judecată supremă competentă, conform articolului 20 din Constituție. Prezența temporară în corpul de judecători al Curții Supreme de Justiție a unor judecători cu funcții permanente în instanțe de judecată de rang inferior încalcă competența constituțională a Curții Supreme de Justiție. Ei mai invocă în sprijinul sesizărilor Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 12 mai 2016. Astfel, autorii sesizărilor conchid că prevederile contestate încalcă dreptul persoanelor la examinarea cauzelor de către o instanță legal instituită și competentă (a se vedea DCC nr. 100 din 10 august 2023, §§ 17-18, 20-21, 23).

3. În raport cu aceste critici de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a reținut că autorii sesizărilor nu au demonstrat de ce dispozițiile articolului 21 alin. (8) din Legea nr. 65 ar încălca, la modul abstract, condițiile stabilite de articolul 116 alin. (5) din Constituție. Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 12 mai 2016, pe care o invocă autorii sesizărilor, are la bază premise diferite și se bazează pe o normă constituțională care a fost ulterior abrogată (a se vedea DCC nr. 100 din 10 august 2023, §§ 28-29). Referitor la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea nu s-a pronunțat.

4. Nu susțin această decizie din următoarele considerente.

5. În jurisprudența sa, cu referire la transferul pe un termen limitat al judecătorilor din cadrul altor instanțe, Curtea a făcut deosebire între judecătorii judecătoriilor și ai curților de apel, pe de o parte, și judecătorii Curții Supreme de Justiție, pe de altă parte. **Având în vedere statutul CSJ de instanță supremă de drept comun, unica instanță judecătorească de acest grad, instituția transferului nu are incidență în situația judecătorilor CSJ. În cazul în care intervine vacanța funcției pentru un judecător al CSJ, locul acestuia nu poate fi ocupat prin transfer de un judecător de la o altă instanță.** Cauzele lui ar putea fi preluate doar

de către un alt judecător de la CSJ sau de un nou judecător numit de Parlament pentru această funcție (a se vedea HCC nr. 12 din 12 mai 2016, §§ 44, 46).

6. Prin urmare, **interdicția stabilită de Curtea Constituțională referitoare la transferul temporar al judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție se bazează pe statutul constituțional al CSJ** - instanță supremă de drept comun, unica instanță judecătorească de acest grad (articolul 115 alin. (1) din Constituție). Faptul că a fost modificată modalitatea de numire a judecătorilor la CSJ, prin abrogarea alin. (4) din articolul 116 din Constituție, **nu schimbă acest statut constituțional și a fortiori** raționamentele Curții Constituționale din Hotărârea nr. 12 din 12 mai 2016.

7. *De facto*, prin abrogarea alineatului (4) din articolul 116 din Constituție, Președintele Republicii Moldova a substituit Parlamentul în procedura de numire a judecătorilor Curții Supreme de Justiție. În motivarea acestei decizii, Guvernul a menționat că este necesară **uniformizarea procedurilor de numire a judecătorilor din toate instanțele judecătorești, indiferent de nivelul acestora**. În acest mod, Guvernul a propus **numirea judecătorilor Curții Supreme de Justiție de către Președintele Republicii în baza propunerii Consiliului Superior al Magistraturii**. Modul de numire a judecătorilor instanței supreme propus de Guvern consolidează, în mod prezumtiv, independența judecătorilor instanței supreme (a se vedea ACC nr. 2 din 3 decembrie 2020, §§ 46, 48).

8. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că din perspectiva Constituției este important ca **procedura de selectare a candidaților pentru funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție să fie reglementată într-un mod care va asigura accesarea în această funcție a persoanelor cu o înaltă pregătire juridică, independente și imparțiale**. Deși aceste standarde sunt aplicabile pentru toate numirile în funcția de judecător, Curtea a reținut că, **atunci când este în discuție funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, ele au o importanță mai pregnantă și intervine o mai mare exigență**. De asemenea, Curtea a reținut că prin reglementarea în Constituție a **criteriilor pentru numirea și cariera judecătorilor** (articolul 116 alin. (5)), **criteriile în discuție vor dobândi un caracter rigid, obligatoriu, cu o aplicabilitate îndelungată**, contribuind astfel la **dezideratul numirii în funcție a unor judecători necesari într-o societate democratică** (a se vedea ACC nr. 2 din 3 decembrie 2020, §§ 50, 56). Potrivit Comisiei de la Veneția, **numirea judecătorilor potrivit meritelor lor și în baza unor criterii obiective prevăzute de lege reprezintă un principiu fundamental al independenței judiciare** (a se vedea § 33 din Opinia comună nr. 983/2020 din 20 martie 2020, CDL-AD(2020)001-e).

9. În baza celor menționate mai sus, **constat incidența articolului 116 alineatele (2) și (5) din Constituție** în prezenta cauză.

10. Referitor la incidența articolului 20 din Constituție, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că acest articol își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la un proces echitabil (DCC nr. 3 din 24 ianuarie 2023, § 20). Potrivit articolului 6 din Convenție, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către **o instanță independentă și imparțială, instituită de lege**.

11. Totodată, în evaluarea acestor criterii ale procesului echitabil, Curtea Europeană a statuat că expresia „instituită de lege” din articolul 6 al Convenției se referă nu doar la baza legală a existenței „instanței”, ci și la **componenta tribunalului în fiecare cauză** (*Ezgeta v. Croația*, 7 septembrie 2017, § 38). Clauza instituirii prin

lege a unei instanțe trebuie să satisfacă o serie de condiții, cum ar fi **independența membrilor săi și durata mandatului lor, imparțialitatea și existența garanțiilor procedurale** (*Shaykhatarov și alții v. Rusia*, 15 ianuarie 2019, § 39).

12. Curtea Europeană, în cauza *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Islanda* [MC], 1 decembrie 2020, a stabilit un test privind evaluarea eventualelor deficiențe dintr-o procedură concretă de numire în funcția de judecător. Cu referire la **exigențele impuse de standardul unui tribunal instituit de lege**, Curtea Europeană a reținut că tribunalul este caracterizat de funcția sa judiciară, trebuind să îndeplinească și o serie de exigențe instituționale, cum ar fi independența și imparțialitatea membrilor săi. Noțiunea de tribunal presupune ca acesta **să fie compus din judecători selectați pe bază de merit printr-un proces riguros**, care să asigure faptul că **au fost numiți cei mai calificați candidați** – atât în termeni de **competență tehnică**, cât și în termeni de **integritate morală**. În opinia Curții Europene, o astfel de **selecție bazată pe merit** nu asigură doar capacitatea tehnică a unui organ judiciar de a face justiție ca „tribunal”, dar este, de asemenea, esențială în ceea ce privește **asigurarea încrederii publicului în sistemul judiciar** și servește ca **o garanție suplimentară a independenței personale a judecătorilor. Iregularitățile din procedura de numire pot compromite legitimitatea unei curți**, la care judecătorii numiți participă ulterior, în calitate de un „tribunal instituit prin lege”. Această **corelație între procedura de numire a unui judecător și „legalitatea” completului de judecată la care participă ulterior un asemenea judecător** își găsește, de asemenea, susținerea în scopul exigenței „stabilit prin lege” (a se vedea §§ 211, 219-222, 225-226 din Hotărârea citată).

13. Prin urmare, **constat incidența articolului 20 din Constituție** în prezenta cauză și consider că la etapa fondului era necesară examinarea situației dacă judecarea cauzelor de către Curtea Supremă de Justiție, formată din judecători transferați temporar de la instanțe de rang inferior, corespunde standardului unei instanțe independente și imparțiale, instituite de lege.

14. Așadar, în opinia mea, Curtea Constituțională trebuia **să declare sesizările nr. 123a/2023, nr. 159g/2023 și nr. 169g/2023 admisibile pentru examinare în fond și să verifice corespunderea articolului 21 alin. (8) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023 cu articolele 20 și 116 alineatele (2) și (5) din Constituție**.

Judecător al Curții Constituționale

Serghei ȚURCAN

10 august 2023